

LBRIS

We know
books

**PORTRETUL LUI
DORIAN GRAY**

Oscar Wilde

Traducere din limba engleză
DUMITRU MAZILU

LITERA
București

The Picture of Dorian Gray
Oscar Wilde

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Portretul lui Dorian Gray
Oscar Wilde

Copyright © 2023 Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Ionel Palade
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WILDE, OSCAR
Portretul lui Dorian Gray / Oscar Wilde; trad. din
lb. engleză: Dumitru Mazilu. – București: Litera, 2023
ISBN 978-606-9593-2
I. Mazilu, Dumitru (trad.)
821.111

Prefață

Artistul este creator de lucruri frumoase.

Țelul artei este să reveleze arta și să-l ascundă pe artist.

Critic este acela care poate transpune într-un alt mod sau într-o altă substanță impresia produsă asupra sa de lucrurile frumoase.

Critica cea mai distinsă, la fel ca și cea mai modestă, este un procedeu autobiografic.

Aceia care găsesc înțelesuri urâte în lucrurile frumoase sunt desfrânați fără a fi încântători. Asta este o greșeală.

Cei care găsesc înțelesuri frumoase în lucrurile frumoase sunt oameni cultivați. Pentru ei există speranță. Sunt cei aleși, pentru care lucrurile frumoase înseamnă numai Frumusețe.

Nu există ceva ce s-ar putea numi carte morală sau imorală. Cărțile sunt bine sau prost scrise. Atâta tot.

Sila secolului al nouăsprezecelea față de Realism este furia ce-l cuprinde pe Caliban¹ în clipa când își vede chipul în oglindă.

¹ Personaj monstruos din *Furtuna* de Shakespeare

Sila secolului al nouăsprezecelea față de Romantism este furia ce-l cuprinde pe Caliban în clipa când nu-și poate vedea chipul în oglindă.

Viața morală a oamenilor este o parte din materialul folosit de artist ca subiect, însă moralitatea artei constă în folosirea desăvârșită a unui material lipsit de desăvârșire. Nici un artist nu dorește să dovedească ceva. Chiar și adevărurile pot fi dovedite.

Nici un artist nu are preferințe de ordin moral. La un artist, o preferință de ordin moral devine manierism stilistic de neiertat.

Artistul nu poate fi niciodată morbid. El are posibilitatea să exprime orice.

Gândirea și limbajul sunt pentru artist ustensile ale unei anumite arte.

Viciul și virtutea sunt pentru artist materie primă menită unei anumite arte.

Din punctul de vedere al formei, tipică pentru toate artele este arta muzicianului. Din punctul de vedere al simțirii, tipică este măiestria actorului.

Orice artă este în același timp aparență și simbol.

Cei care pătrund dincolo de aparență o fac pe propriul lor risc.

Cei care deslușesc simbolul o fac pe propriul lor risc.

Adevărul e că arta oglindește spectatorul, nu viața.

Diversitatea opiniilor privitoare la o operă de artă arată că acea operă este nouă, complexă și fundamentală.

Când criticii nu se înțeleg, artistul este în deplin acord cu el însuși.

Putem ierta unui om vina de a fi creat un lucru înzestrat cu utilitate practică, atâta vreme cât nu-l admiră. Singura scuză pentru crearea unui lucru lipsit de utilitate practică poate fi doar admirația nețărmată.

Orice artă este cu totul lipsită de utilitate practică.

I

Mireasma bogată a trandafirilor plutea prin întreg atelierul, iar când adierea ușoară a vântului văratice se strecura printre copacii din grădină, pe ușa deschisă năvălea aroma plină a liliacului sau parfumul mai suav al florilor roșii de măceș.

Din colțul divanului de traiste de șa persiene pe care se dea întins, fumând, așa cum avea obicei, nenumărate țigări, lordul Henry Wotton abia putea să zărească lucirile de dulceață și coloritul mierii ale bobocilor unui bobitel cu ramuri atât de tremurătoare, încât păreau oricând gata să se frângă sub povara unor asemenea frumuseți învăpăiate; din vreme în vreme, umbrele ca niște năluciri ale păsărilor pornite în zbor țâșneau pe lungile perdele de mătăse scumpă întinse peste fereastra uriașă, pricinuind pentru o clipă efecte de atmosferă japoneză ce-l făceau să-și aducă aminte de acei pictori din Tokyo, cu chipuri palide, ca sculptate în jad, atât de iscușiți în încercările lor de a sugera agerimea și mișcarea folosind mijloacele unei arte prin definiție statică. Zumzetul posomorât al albinelor ce-și croiau drum prin iarba înaltă și netunsă ori se roteau cu stăruință monotonă în jurul țepilor

poleiți cu praf al tufelor răzlețe de caprifoi păreau să facă tăcerea încă și mai apăsătoare. Zgomotele stinse ale Londrei aminteau notele de bas ale unei orgi îndepărtate.

În mijlocul încăperii, prins pe un șevalet ridicat, se afla portretul în mărime naturală al unui tânăr de o frumusețe fizică extraordinară, iar în fața portretului, ceva mai departe, ședea artistul însuși, Basil Hallward, a cărui dispariție neașteptată, petrecută cu câțiva ani mai înainte, pricinuisese pe vremea aceea atât de multă agitație și dăduse naștere atâtor presupuneri dintre cele mai stranii.

Pe când privea făptura grațioasă și încântătoare cu atâtă măiestrie oglindită prin arta sa, un zâmbet de desfătare alunecă pe chipul pictorului și păru că vrea să zăbovească acolo. Dar deodată tresări și, închizând ochii, își așeză degetele peste pleoape ca și când ar fi vrut să-și ferece în minte cine știe ce vis ciudat din care i-ar fi fost teamă să nu se trezească.

– Este cea mai reușită lucrare a ta, Basil, cel mai bun tablou pictat de tine vreodată, spuse cu voce stinsă lordul Henry. Anul viitor trebuie să-l trimiți neapărat la Grosvenor¹. Academia e ceva prea mare și prea banal. De câte ori am călcat pe acolo, am dat ori peste prea mulți vizitatori pentru a mai avea posibilitatea să admir tablourile, ceea ce a fost îngrozitor, ori peste prea multe tablouri ca să mai pot admira vizitatorii, ceea ce a fost încă și mai rău. Sălile de la Grosvenor sunt într-adevăr singurul loc potrivit.

– Nu cred că am să-l trimit undeva, răspunse celălalt aruncându-și capul pe spate în felul acela caraghios

care la Oxford stârnea atât de adesea hazul colegilor. Nu, n-am să-l trimit nicăieri.

Lordul Henry înălță din sprâncene și îl privi uluit prin ghirlandele străvezii de fum albăstriu ce se încolăceau în cercuri capricioase, ridicându-se din țigara lui amestecată cu mult opiu.

– Să nu-l trimiți nicăieri? Cum așa, dragul meu? Ce motive ai putea să ai? Ciudate ființe mai sunteți și voi, pictorii! Ați fi în stare de orice ca să câștigați faimă. Și, de îndată ce-o obțineți, parcă nu știți cum să vă lepădați de ea. E o nerozie crasă, fiindcă nu există pe lume decât un singur lucru mai rău decât să se vorbească pe seama ta, și acela e să nu se vorbească deloc. Un asemenea portret are să te așeze cu mult deasupra tuturor tinerilor din Anglia și îi va face pe bătrâni să moară de invidie, dacă oamenii bătrâni sunt vreodată în stare să trăiască o emoție.

– Știu că ai să râzi de mine, răspunse pictorul, dar adevărul e că nu-l pot expune. Am pus în el mult prea mult din propria-mi ființă.

Lordul Henry se întinse pe divan, apoi izbucni în râs.

– Da, știam că ai să râzi, dar cu toate astea, nu ți-am spus decât purul adevăr.

– Mult prea mult din propria-ți ființă! Pe cuvântul meu, Basil, n-aș fi crezut că ești atât de înfumurat: și îți spun foarte cinstit că nu pot sesiza nici o asemănare între tine, cu chipul tău aspru și colțuros și părul negru ca smoala, și acest tânăr Adonis¹ ce pare alcătuit din fildeș și petale de trandafir. Dar uită-te bine, dragul meu, e

¹ Grosvenor Gallery, galerii de artă din Londra, înființate în 1877, unde în fiecare an, la 1 mai, se deschid expoziții de pictură și sculptură

¹ Erou din mitologia greacă, tânăr de o frumusețe fermecătoare, iubit de Afrodita, zeita frumuseții

Narcis¹ însuși, pe câtă vreme tu – e drept, ai o expresie foarte intelectualizată și multe altele de același fel. Numai că frumusețea, frumusețea adevărată, ia sfârșit acolo unde începe expresia intelectualizată. Intellectul este prin el însuși un mod de a exagera și nimicește armonia oricărui chip. În clipa când cineva stă și gândește devine în întregime numai nas, ori numai frunte, sau altceva respingător. Ia aminte la oamenii care au făcut carieră strălucită în orice profesie savantă. Sunt de o hidoșenie desăvârșită! Exceptând, bineînțeles, Biserica. Dar nu uita că slujitorii Bisericii nu gândesc. La vârsta de optzeci de ani un episcop continuă să repete tot ce a fost învățat să spună pe vremea când era un băietan de optsprezece, iar urmarea firească e că totdeauna rămâne cu adevărat fermecător. Misteriosul tânăr care ți-e prieten și al cărui nume nu mi l-ai spus niciodată, dar al cărui portret literalmente mă fascinează, nu gândește nici o clipă. De asta sunt absolut convins. E una dintre fapăturile acelea frumoase și lipsite de creier care ar trebui să se afle totdeauna aici pe vreme de iarnă, când nu sunt flori, și totdeauna pe vreme de vară, când avem trebuință de ceva pentru a ne răcori inteligența. Nu te mai linguși singur, Basil; nu semeni cu el nici măcar pe departe.

– Nu înțelegi ce vreau să spun, Harry, răspunse artistul. Bineînțeles că nu semăn cu el. O știu foarte bine. Și, într-adevăr, mi-ar părea grozav de rău dacă i-aș semăna. Ridici din umeri? Îți vorbesc foarte sincer. Există o anumită fatalitate legată de orice distincție fizică ori intelectuală, o fatalitate de soiul aceleia care parcă urmărește

de-a lungul istoriei pașii nesiguri ai regilor. Este mai bine să nu te deosebești de cei din jur. Pe lumea asta urâții și proștii au tot ce e mai bun în viață. Pot sta liniștiți în fotoliu și să se zgâiască la piesă. Dacă nu cunosc gustul victoriei, sunt cel puțin scutiți de amărăciunea înfrângerilor. Trăiesc așa cum s-ar cuveni să trăim cu toții, fără griji, nepăsători și senini. Nu aduc niciodată nenorocirea pe capul altora și nici n-o primesc din partea celorlalți. Situația și bogăția ta, Harry; mintea mea, așa cum e ea – adică arta mea, cu câtă valoare poate avea; frumusețea lui Dorian Gray – cu toții vom suferi de pe urma darurilor ce ne-au fost hărăzite de zei, vom suferi cumplit.

– Dorian Gray? Așa îl cheamă? întrebă lordul Henry pășind de-a curmezișul atelierului, către Basil Hallward.

– Da, așa îl cheamă. Dar n-aveam de gând să-ți spun.

– De ce nu?

– Ei, n-aș putea să explic. Când dau peste oameni care îmi plac nemăsurat de mult, niciodată nu le divulg numele. Mi s-ar părea că renunț la o parte din ființa lor. Am ajuns să îndrăgesc lucrurile tainice. Am impresia că numai în felul acesta viața modernă mai poate deveni pentru noi misterioasă și minunată. E destul să ascunzi un fapt cât de obișnuit, pentru a face din el ceva încântător. De-o vreme încoace, de câte ori părăsesc Londra, nu spun nimănui încotro mă duc. Dacă aș spune, m-aș lipsi de orice bucurie. E un obicei cam trăsnet, aș îndrăzni să afirm, dar s-ar părea că într-un fel oarecare aduce mult romantism în existența cuiva. Probabil că din pricina asta mă consideri un mare aiurit, nu-i așa?

– Ba defel, răspunse lordul Henry, absolut defel, dragă Basil. După câte se pare, ai pierdut din vedere că sunt însurat, iar unicul farmec al căsniciei e că face din viața plină de înșelăciuni nevinovate ceva absolut indispensabil

¹ Personaj din mitologia antică. Înzestrat cu o frumusețe deosebită, a respins dragostea zeiței Echo, iar zeița l-a pedepsit făcându-l să se îndrăgostească de propria sa imagine oglindită în apă. După ce s-a chinuit îndelung din pricina acestei iubiri fără putință de împlinire, a fost transformat în floare.

pentru ambele părți. Niciodată nu știu unde se află nevastă-mea, iar nevastă-mea nu știe niciodată cu ce anume mă îndeletnicesc. Când ne întâlnim – și ne mai întâlnim din vreme în vreme, dacă luăm masa împreună în oraș ori ne ducem în vizită la duce – ne spunem unul altuia cele mai trăsnite istorii, păstrând pe chip cea mai rigidă seriozitate. La treburi dintr-astea nevastă-mea e foarte pricepută – de fapt, cu mult mai pricepută decât mine. Niciodată nu încurcă întâlnirile, pe când eu veșnic le încurc. Iar dacă mă dă de gol, niciodată nu face scandal. Uneori chiar mi-aș dori să stârneasca puțină ceartă, dar se mulțumește să râdă de mine.

– Îmi displace profund felul cum vorbești despre viața ta de familie, Harry, zise Basil Hallward îndreptându-se către ușa ce dădea în grădină. Sunt convins că, de fapt, trebuie să fii un soț foarte bun, dar te rușinezi cumplit de propriile tale virtuți. Ești un tip formidabil. Niciodată nu rostești un cuvânt moral, dar niciodată nu faci un gest reprobabil. Cinismul tău e simplă afectare.

– A te purta în chip firesc e simplă afectare, și încă cea mai iritantă afectare din câte cunosc, rosti lordul Henry, izbucnind în râs, apoi cei doi tineri ieșiră împreună în grădină și se întinseră în voie pe o bancă lungă de bambus adăpostită la umbra unui bogat tufiș de lauri. Razele soarelui alunecau pe frunzele sclipitoare. Prin iarbă tremurau aglicele albe.

După o pauză, lordul Henry scoase ceasul și murmură:

– Mi-e teamă că sunt silit să plec, Basil, dar înainte de a pleca insist să-mi răspunzi la o întrebare pe care ți-am pus-o încă mai de mult.

– Despre ce e vorba? întrebă pictorul continuând să țină ochii pironiți în pământ.

– Știi foarte bine.

– Nu știu, Harry.

– Bine, atunci am să-ți spun eu. Doresc să-mi explici din ce pricină nu vrei să expui portretul lui Dorian Gray. Dar doresc să aflu pricina adevărată.

– Ți-am spus pricina adevărată.

– Nu, nu mi-ai spus-o. Ai afirmat că portretul cuprinde prea mult din propria ta ființă. Asta însă e o copilărie.

– Harry, zise Basil Hallward privindu-l drept în ochi, orice portret pictat cu adevărată simțire este un portret al artistului, nu al celui care îi pozează. Cel care pozează nu-i decât un accident, un simplu prilej. Nu pe el îl dezvăluie pictorul, ci mai degrabă pictorul este acela care, prin pânza zugrăvită, se dezvăluie pe sine însuși. Pricina pentru care nu voi expune acest portret este teama că în el am dezvăluit taina propriului meu suflet.

Lordul Henry izbucni în râs, apoi întrebă:

– Și ce anume taină ai dezvăluit?

– Am să-ți explic, spuse Hallward, dar o expresie de adâncă stinghereală i se întipări pe față.

– Aștept cu nerăbdare, Basil, urmă prietenul uitându-se la el.

– O, de fapt sunt foarte puține lucruri de spus, Harry, răspunse pictorul, și tare mi-e teamă că-ți va veni destul de greu să înțelegi. Probabil că nici n-o să mă crezi.

Lordul Henry zâmbi, apoi, aplecându-se, culese din iarbă o aglică cu petale roz și o cercetă atent.

– Sunt pe deplin încredințat că am să înțeleg, reluă lordul, uitându-se cu încordare la discul mic de frunzulițe albe-aurii, iar în ceea ce privește lucrurile pe care le pot crede, sunt în stare să cred orice, cu condiția să fie cu totul de necrezut.

Vântul scutură câțiva boboci din pomii în floare, iar grelele buchete liliachii, cu stelutele lor adunate în

ciorchine, se legănară înainte și înapoi prin aerul molcom. Un greieraș începu să târâie în apropierea zidului și, ca un firicel albastru, o libelulă cu trup prelung și subțire pluti pe deasupra lor purtată de aripile cafenii și transparente. Lordul Henry avea impresia că aude bătăile inimii lui Basil Hallward și aștepta curios să asculte ce avea să urmeze.

– Povestea nu-i deloc complicată, vorbi pictorul după o vreme. Acum două luni de zile am luat parte la o recepție dată de lady Brandon. Știi și tu că noi, bieții artiști, trebuie să ne mai arătăm din când în când în societate, doar pentru a reaminti publicului că nu suntem niște sălbatici. Așa cum mi-ai spus tu cândva, cu un frac și o cravată albă, oricine, chiar și un agent de bursă, poate câștiga faimă de om civilizat. Ei, și după ce am stat acolo vreo zece minute discutând cu doamne masive și împoțonate și cu academicieni pisălogi, deodată mi-am dat seama că cineva se uită la mine. M-am întors pe jumătate și atunci l-am zărit pentru prima oară pe Dorian Gray. Când privirile ni s-au întâlnit, am simțit că pălesc. M-a cuprins un straniu simțământ de groază. Am știut că mă aflu față în față cu cineva a cărui personalitate este ea singură atât de fascinantă, încât, dacă aș îngădui, mi-ar absoarbe întreaga ființă, tot sufletul, până și arta. Dar nu voiam ca în viața mea să existe vreo înrăurire venită din afară. Știi și tu foarte bine, Harry, ce fire independentă sunt. Totdeauna am fost singurul meu stăpân sau, cel puțin, așa au stat lucrurile până când l-am întâlnit pe Dorian Gray. După aceea... dar nu știu cum aș putea să-ți explic. Ceva parcă îmi spunea că mă aflu la un pas de o criză cumplită din viața mea. Mă încerca presimțirea ciudată că soarta îmi rezervă bucurii încântătoare și încântătoare suferințe. M-a cuprins spaima, și m-am întors în

loc, vrând să părăsesc încăperea. Nu conștiința mă silea să procedez așa, era un soi de lașitate. Nici prin gând nu-mi trece să mă laud cu fuga asta.

– Conștiință și lașitate sunt, de fapt, același lucru, Basil. Conștiința nu-i decât numele comercial al firmei. Atâta tot.

– Nu cred în treaba asta, Harry, și nu cred nici că ești sincer. În orice caz, indiferent care a fost pricina – s-ar putea să fi fost mândria, fiindcă eram pe atunci foarte orgolios –, fapt e că am pornit spre ușă. Iar acolo, bineînțeles, m-am împiedicat de lady Brandon. „Cum, domnule Hallward, doar nu te-i fi gândind să pleci atât de repede?“, a strigat gazda. Și știi ce glas cumplit de spart are!

– Da, e păun în toate privințele, cu excepția frumuseții, zise lordul Henry destrămând floarea cu degetele lui lungi și nervoase.

– Mi-a fost cu neputință să mă descotorosesc de ea. M-a dat pe mâna unor persoane de rang regal, unor domni cu pieptul plin de stele și decorații înalte și cătorva cucoane mai în vârstă, cu tiare gigantice și nasuri de papagal. Vorbea despre mine ca despre cel mai intim prieten. N-o mai întâlnisem decât o singură dată până atunci, dar își vârâse în cap să mă înfățișeze ca pe o celebritate. Bănuiesc că vreun tablou de-al meu avusese la acea vreme mare succes ori se pomenise despre el prin vreo foaie de-aceea de un ban bucata, care reprezintă în veacul al nouăsprezecelea trambulina nemuririi. Pe neașteptate, m-am trezit în fața tânărului a cărui personalitate mă tulburase în chip atât de ciudat. Ne aflam unul lângă celălalt, aproape ne atingeam. Privirile ni s-au întâlnit din nou. Era cam îndrăzneț din partea mea, dar am rugat-o pe lady Brandon să mă prezinte tânărului. Și la

urma urmei poate că nu era o îndrăzneală chiar atât de grozavă. Ar fi fost pur și simplu inevitabil. Am fi vorbit unul cu altul și fără să ne prezinte cineva. De asta sunt convins. Așa mi-a spus și Dorian ceva mai târziu. Și el, la rândul său, a simțit că suntem sortiți să ne cunoaștem.

– Și cum ți l-a descris lady Brandon pe acest tânăr încântător? întrebă prietenul. Știu că obișnuiește să formuleze câte un *précis*¹ rapid despre fiecare oaspete. Mi-aduc aminte cum m-a luat odată și m-a înfățișat unui domn cu aspect fioros și obraji congestionați, drapat tot în decorații și eșarfe, apoi a început să-mi vorbească la ureche, servindu-mi într-o șoaptă îngrozitoare, probabil perfect distinctă pentru toată lumea din încăpere, cele mai fantastice detalii. Pur și simplu am luat-o la fugă. Îmi place să-i cunosc pe oameni prin propriile mele mijloace. Numai că lady Brandon se poartă cu musafirii exact la fel cum se poartă un executor cu lucrurile vândute la licitație. Ori dă absolut toate amănuntele, ori îți spune totul, mai puțin ce ai vrea cu adevărat să afli.

– Sărmana lady Brandon! Ești prea neiertător cu ea, Harry! comentă Hallward fără mare interes.

– Dragul meu, a încercat să întemeieze un salon și n-a reușit decât să deschidă un restaurant. Cum s-ar putea s-o admiri? Dar spune-mi, te rog, ce-a zis despre domnul Dorian Gray?

– O, ceva cam în felul acesta: „Încântător băiat... biata maică-sa și cu mine eram într-adevăr nedespărțite. Dar am uitat complet cu ce se ocupă... tare mi-e teamă că... nu se ocupă cu nimic... a, ba da, cântă la pian... ori cumva

la vioară, scumpe domnule Gray?“ Nici unul dintre noi nu și-a putut stăpâni râsul și imediat ne-am împrietenit.

– Râsul nu este deloc un început rău pentru o prietenie și e de departe cel mai bun sfârșit pentru o astfel de legătură, spuse tânărul lord culegând o altă floare de aglică.

Hallward clătină din cap, murmurând:

– Tu nu înțelegi ce înseamnă prietenia, Harry... și nici ce este dușmănia, tocmai din această pricină. Ție îți place toată lumea, ceea ce e totuna cu a spune că toți oamenii te lasă indiferent.

– Ce cumplit de nedrept ești! strigă lordul Henry împingându-și pălăria pe ceafă și înălțând privirile către norii mărunți care, asemenea unor încâlcite jurubițe de mătase albă strălucitoare, se scurgeau peste înalta boltă de peruză a cerului de vară. Da, ești cumplit de nedrept. Eu fac uriașe deosebiri între oameni. Îmi aleg prietenii după frumusețea chipului, cunoștințele după valoarea caracterului și dușmanii după forța intelectului. Nici un om nu poate fi destul de grijuliu în alegerea dușmanilor. Eu nu am nici măcar unul singur care să fie un nătărău. Toți sunt oameni înzestrați cu o anumită forță intelectuală și de aceea toți mă stimează. Înseamnă oare că sunt prea înfumurat? Cred că e vorba de o bună doză de înfumurare.

– Aș zice și eu că este, Harry. Dar după clasificarea făcută de tine, eu nu pot fi decât o simplă cunoștință.

– Dragul, bunul meu Basil, ești cu mult mai mult decât o cunoștință.

– Și mult mai puțin decât un prieten. Așa, ceva ca un fel de frate, după câte bănuiesc.

¹ Aici, în sens de „scurtă prezentare” (în limba franceză în original)

– Of, frați! Mie nu-mi pasă de frați. Fratele meu mai mare nu vrea să răposeze¹, iar cei mai mici par să nu-și poată găsi nici o altă ocupație.

– Harry! exclamă Hallward, încruntând din sprâncene.

– Fii liniștit, prietene, nu vorbesc chiar cu totul serios. Dar nu mă pot opri să nu-mi urăsc din toată inima rudele. Cred că asta provine din faptul că nimeni nu e în stare să suporte pe cineva înzestrat cu aceleași defecte ca el însuși. Sunt cu totul de partea furiei cu care democrația engleză privește ceea ce obișnuiește să numească viciile societății înalte. Gloatele consideră că beția, prostia și imoralitatea trebuie să rămână domeniul lor special rezervat, și deci, dacă vreunul dintre noi se dovedește destul de măgar pentru a se înjosi atât de mult, încalcă domeniul care le aparține numai lor. Când bietul Southwark a ajuns în fața instanței de divorț, indignarea gloatelor a fost într-adevăr măreață. Și cu toate astea, eu n-aș crede că zece la sută din proletari duc o viață fără pată.

– Nu sunt de acord nici măcar cu un singur cuvânt din câte ai spus, ba, mai mult decât atât, Harry, sunt sigur că nici tu nu ești.

Lordul Henry își mângâie barba castanie și ascuțită și lovește vârful ghetelor de lac cu bastonul de abanos încrustat.

– Teribil de englez mai ești, Basil! E pentru a doua oară când faci observația asta. Dacă cineva expune o idee în fața unui englez adevărat – ceea ce e totdeauna o imprudență –, ascultătorului niciodată nu-i trece prin cap să se gândească dacă acea idee e adevărată ori falsă. Tot ce i se pare că ar avea oarecare însemnătate e dacă vorbitorul crede el însuși ce spune. Numai că valoarea unei idei nu are absolut nimic de-a face cu sinceritatea

¹ În sistemul succesoral englez moștenirea îi revine numai fiului cel mai vârstnic.

celui care o emite. Într-adevăr, după toate probabilitățile, cu cât omul este mai nesincer, cu atât ideea va fi mai pur rațională, deoarece în acest caz ea nu va fi influențată nici de nevoile, nici de dorințele și nici de prejudecățile lui. Totuși, n-am de gând să discut cu tine politică, sociologie sau metafizică. Îmi plac oamenii mai mult decât principiile și nimic pe lume nu-mi place mai mult decât oamenii fără principii. Mai spune-mi câte ceva despre Dorian Gray. Cât de des îl vezi?

– Zilnic. N-aș putea fi fericit dacă nu l-aș vedea în fiecare zi. Am absolută nevoie de prezența lui.

– Nemaipomenit! Credeam că niciodată n-are să te intereseze altceva decât propria artă.

– Acum, el a ajuns să fie toată arta mea, afirmă pictorul cu deplină seriozitate. Uneori cred, Harry, că în istoria omenirii nu există decât două momente importante. Primul este apariția unor noi mijloace de expresie puse la îndemâna artei, iar al doilea, apariția unei noi personalități consacrate tot artei. Ceea ce a fost pentru venețieni¹ inventarea picturii în ulei a fost chipul lui Antinous² pentru sculptura greacă târzie și va fi într-o bună zi pentru mine chipul lui Dorian Gray. Nu numai fiindcă îmi inspiră picturi, îmi inspiră desene și îmi inspiră schițe. Bineînțeles că toate astea le-am făcut. Dar pentru mine el e mult mai mult decât o sursă de inspirație ori un model. N-am să-ți spun că nu sunt mulțumit de ce am făcut până acum pornind de la el sau că frumusețea lui e atât de deosebită, încât Arta n-ar fi în stare s-o exprime.

¹ Se referă la grupul de pictori italieni din secolul al XVI-lea, dintre care cei mai vestiți au fost Giovanni Bellini, Tițian și Giorgione.

² Tânăr de mare frumusețe, favorit al împăratului Hadrian (secolul al II-lea). După ce s-a înecat în Nil, împăratul l-a zeificat și a înălțat în cinstea sa orașe și monumente, a bătut monede cu chipul său și a pus să i se facă numeroase busturi și statui.

Nu există nimic pe lume care să nu poată fi exprimat de Artă și știu că tot ce am lucrat de când l-am cunoscut pe Dorian Gray e operă valoroasă, tot ce-am creat mai bun în viața mea. Dar într-un chip foarte straniu – și mă întreb dacă ai să mă poți înțelege – personalitatea lui mi-a sugerat o manieră cu totul nouă în artă, un mod stilistic cu totul și cu totul nou. Acum văd lucrurile altfel, le gândesc altfel. Acum pot recrea viața într-un chip care mai înainte îmi rămânea ascuns. „O formă ce-ți apare-n vis, în zilele de cugetare“ – cine spune așa? Nu mai țin minte, dar asta a fost Dorian Gray pentru mine. Simpla prezență sensibilă a acestui băietan – fiindcă mie nu-mi apare cu mult altfel, deși în realitate e trecut de douăzeci de ani – simpla lui prezență – vai! mă întreb dacă îți poți da seama ce înseamnă toate acestea? În chip inconștient, el stabilește pentru mine liniile directe ale unei școli noi, o școală menită să includă în tezaurul ei întreaga pasiune a spiritului romantic, întreaga perfecțiune a spiritului demn de a se numi elin. Armonia dintre suflet și trup – cât de multe se cuprind în această idee! În nebunia noastră, noi le-am despărțit, scornind în schimb un realism care e vulgar și o idealitate care rămâne goală de orice conținut. Harry! Dacă ai ști tu ce înseamnă Dorian Gray pentru mine! Mai ții minte peisajul acela al meu pentru care Agnew mi-a oferit un preț uriaș, dar de care n-am vrut să mă despart? E unul dintre cele mai bune lucruri pictate de mine vreodată. Dar unde stă explicația, de ce e așa? Fiindcă în vremea cât l-am pictat, Dorian Gray se afla alături de mine. O anumită influență greu de sesizat s-a transmis de la el la mine și pentru prima oară în viață am văzut în acel simplu colțișor de pădure minunea totdeauna căutată și niciodată până atunci găsită.

– Basil, asta e ceva uluitor! Trebuie să-l văd și eu pe Dorian Gray.

Hallward se ridică de pe bancă și începu să se plimbe în sus și în jos prin grădină. După o vreme se întoarse, zicând:

– Harry, pentru mine Dorian Gray e o simplă sursă de inspirație artistică. S-ar putea ca tu să nu găsești nimic la el. Eu însă găsesc totul. În lucrările mele nu e niciodată mai prezent decât atunci când imaginea lui nu apare nicăieri. Așa cum ți-am mai spus, el este sugestia unei noi maniere. Eu îl regăsesc în rotunjimea anumitor linii, în farmecul și suavitatea anumitor culori. În asta stă totul.

– Atunci pentru ce nu vrei să-i expui portretul? Întrebă lordul Henry.

– Din pricină că, fără să vreau anume, am exprimat în portret o parte din toată această stranie idolatrie artistică, despre care, bineînțeles, nu m-am ostenit niciodată să-i pomenesc. Nu știe nimic de existența ei. Și niciodată nu va afla ceva. Dar lumea ar putea s-o bănuiască, iar eu n-am să-mi dezgolesc sufletul în fața ochilor prostesți, dar iscoditori ai lumii. Inima mea nu va ajunge niciodată sub microscopul lor. E prea mult din propria mea ființă în lucrul acela, Harry – prea mult din mine însumi!

– Poeții nu sunt chiar atât de rezervați ca tine. Ei știu cât de mult ajută pasiunea la publicarea unei lucrări. În zilele noastre, o inimă zdrobită se trage în ediții nenumărate.

– Dar eu îi urăsc pentru treaba asta! răcni Hallward. Artistul trebuie să creeze lucruri frumoase, dar să nu pună în ele nimic din propria lui viață. Trăim niște vremuri în care oamenii tratează arta ca și cum rostul ei ar fi să devină o formă de autobiografie abstractă a frumuseții. Dar într-o bună zi voi arăta lumii ce înseamnă asta,